

" ...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Mahkemenin başvuru gerekçesi şöyledir:

"3194 sayılı Yasa'nın 42. maddesinde; ceza hükümleri düzenlenmiş ve bu cezalara karşı yedi gün içinde sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir, kuralı getirilmiştir.

Sulh Ceza Mahkemesinin görevli kıldığı ve bakılan davada incelenen para cezasının idarenin kamu gücünü kullanarak aldığı bir idarî işlem olduğu açıktır. Para cezasının bağlı olduğu işlemler ve davaya konu olayda olduğu gibi yıkım işleminin, idarî uğraş alanında ve kamu gücü kullanılarak alınmış bir yönetsel işlem olduğunda ve uyuşmazlık yapıldığında idarî yargı yerlerinde görüleceğinde de kuşku bulunmamaktadır.

Yasakoyucu 3194 sayılı Yasayla aynı konuları düzenleyen 6785 sayılı eski İmar Yasasının ilkelerinden ayrılıp, yıkım nedeniyle verilen para cezalarının sulh ceza mahkemelerinde görülmesi esasını getirmiştir. İdare hukuku ilkelerinde ve idarenin yargısal denetimindeki olgularda ulusal ya da evrensel bir değişime tanık olunmamasına karşın ortaya çıkan bu durum, anayasal yargı dizgesi dışına taşılması ve yargı düzeni yönünden çelişkiler doğurması nedeniyle hukuk devleti ilkesini zedelemektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde anlamını bulan hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez ölçülerinden biri, idarenin yargısal denetimidir. İdarenin yargısal özellikleri, idarî uğraşın sınırları çizilemeyen görev alanı ve farklılıklar içeren denetimi de, tarihsel gelişim içinde özel yargı yerlerini gerektirmiştir. Yönetimin konumu, yargısal denetimini yapacak yargıç ve yargı yerlerinin adlî yargı alanı dışında oluşturulması gerçeğini doğurmuştur.

Bu kaçınılmaz gerçeği yansıtan Anayasamız da, 125. maddesiyle idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunu açık tutarken, maddenin izleyen fıkralarında yargıya kapalı işlemlere, dava açma süresinin başlangıcına, yargılama sınırlarına, yürütmenin durdurulması ilkelerine ve tam yargı davalarına değinmektedir. Belirtilen ve değinilen, 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununda yinelenen ve somutlaşan konuların üst kuralıdır. Böylece bütünleşen Anayasal kural, idarenin her türlü eylem ve işleminin idarî yargılama yöntemi ışığında denetleneceğinden ve bu denetlemenin anılan usul yasasını uygulayan idarî yargı yerlerince yapılacağını duraksamaya yer bırakmadan göstermiş olmaktadır.

Anayasamızın Yüksek Mahkemeleri düzenleyen "Danıştay" başlıklı 155. maddesinde yer alan "Danıştay, İdarî mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idarî yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir..." cümlesiyle, idarî mahkemeler vurgulanırken, karar ve hükümlerinin Danıştay dışında ancak idarî yargı merciine bırakılabileceği açıklanmaktadır. Bu açıklamalarla, idarî yargının yapısal dizgesi, idarî mahkemeler ve Danıştay olarak çizilmekte, yalnızca başka idarî yargı mercilerine de bu kapsamda yer verilmektedir.

Tüm bu bulgular karşısında, idarenin her türlü işlem ve eylemlerinin idarî yargı yerlerince denetleneceği tartışmasız olmaktadır. Bu bakımdan, idarî bir para cezası niteliğini taşıyan imar para cezalarının idarî yargı denetimi dışında tutulması, idarenin yargısal denetiminin etkin ve doğal anlamda gerçekleşmemesi sonucunu doğuracaktır. Dahası, idarî bir

Esas Sayısı : 1996/72
Karar Sayısı : 1997/51

işlemin denetiminde idarî yargılama usulü uygulanamayacak, idarî yargı mesleğinden olmayan hâkimler sorunu görecektir.

Yargı yerinde ve yargılama yöntemindeki bu farklılık ve çelişkiler, idarenin yargısal denetimindeki Anayasal ilkelerle bağdaşmayacak ve bu sonuç hukuk devleti ilkesini zedeleyecektir.

Uygulamalar göstermektedir ki, aynı olgudan kaynaklanan idarî işlemlerin başka başka yargısal yerlere bırakılmasıyla yargılamanın en ivedi yoldan gelişmesi ve nesnel çözümün çelişkisiz oluşması ereğine ulaşılması da güçleşmektedir. Gerçekten de, imar kurallarına aykırı bir yapının eski hale getirilmesi, yani yıkılmasına ilişkin işlem idarî yargı yerlerinde görülürken, aynı belediye encümen kararında yer alan imar para cezasına sulh ceza mahkemesinde bakılacak ve dahası kesinleşen para cezası üzerine düzenlenen ödeme emrinde ise gene idare mahkemesi görevli olacaktır. Birbiriyle bağlantılı bu işlemlerle ilgili davalarda bir diğeri ön sorunu oluşturacak, yargılama bir izleme ve bekleme içinde geçerken, çelişkiler ortaya çıkacaktır. Daha açığı kimi durumlarda bir mahkeme kararını uygun bulurken, farklı bir yargı yeri, kendi yöntem ve yaklaşımlarıyla yıkım kararına bağlı para cezasını kaldıracaktır.

Değinilen bu olgu ve sonuçlarda görünen yargılamadaki çekince ve çelişkiler, hukuk devleti ilkesini gölgeleyen olgulardır.

Hukuk devleti, yargılamanın da asıl ve doğal yerinde yapılmasını gerektirir. Tersine bir kural öngören 3194 sayılı Yasa'nın 42. maddesinin 5. fıkrasındaki metin ise böylece Anayasa'ya aykırı, yargı bütünlüğünde kopukluk gösteren bir düzenleme olarak durmaktadır.

Sonuç: Belirtilen nedenlerle, 3194 sayılı Yasa'nın 42. maddesinin 5. fıkrası, Anayasa'nın Başlangıç Hükümleri ile 2, 125, 140/1, 142 ve 155/1. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varıldığından, 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesinde öngörülen belgelerle birlikte Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına 2.10.1996 gününde oybirliği ile karar verildi."